

Biotehniška šola Maribor

Vrbanska cesta 30, 2000 Maribor

Spravilo žita nekoč in danes

(Raziskovalna naloga)

Mentor:

Simon Gračner, univ. dipl. ing.

Dijakinji:

Tamara Volšek, 1.a NT

Danijela Zrimšek, 1.a NT

Maribor, november 2016

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	2
KAZALO SLIK	4
KAZALO PREGLEDNIC	5
KAZALO GRAFIKONOV	6
SLOVAR BESED	7
1 UVOD	8
1.1 Namen naloge	8
1.2 Cilji naloge	8
1.3 Hipoteze	8
2 PREGLED LITERATURE	9
2.1 Žetev žita nekoč	9
2.2 Zlaganje snopov	13
2.3 Sušenje žita	16
2.4 Mlačev žita	16
2.4.1 Otepavanje	17
2.4.2 Vršenje ali metev prosa	18
2.4.3 Mlatenje s cepci	18
2.4.4 Mlačev s stroji	20
2.5 Čiščenje žita	22
2.6 Shranjevanje žita	24
3 MATERIAL IN METODE DELA	26
3.1 Material	26
3.2 Metode dela	26
3.3 Analiza ankete za dijake	26
3.3.1 Spol anketirancev	26
3.3.2 Starost anketirancev	27
3.3.3 Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?	27
3.3.4 Kdo je sodeloval pri žetvi?	28
3.3.5 Katere oblike žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?	28
3.3.6 Katere oblike žetve poznate?	29
3.3.7 Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s pravilom žita?	30
3.3.8 Kako so žito prevažali domov?	31
3.3.9 Za kaj so uporabljali gepelj?	32
3.3.10 Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?	32
3.3.11 Prepoznavanje s pomočjo fotografij	33

3.4 Analiza ankete za odrasle.....	35
3.4.1 Spol anketirancev	35
3.4.2 Starost anketirancev.....	35
3.4.3 Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?	35
3.4.4 Kdo je sodeloval pri žetvi?.....	36
3.4.5 Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?	37
3.4.6 Katere oblike žetve poznate?.....	38
3.4.7 Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s pravilom žita?	38
3.4.8 Kako so žito prevažali domov?	40
3.4.9 Za kaj so uporabljali gepelj?.....	41
3.4.10 Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?.....	41
4 RAZPRAVA	43
5 SKLEP	44
6 LITERATURA.....	45
7 PRILOGA.....	47
7.1 Anketa Spravilo žita nekoč in danes	47

KAZALO SLIK

Slika 1: Izdelava posesla.....	9
Slika 2: Srp.	10
Slika 3: Kosa s platnom.	10
Slika 4: Kosa brez platna.....	11
Slika 5: Žanjice med delom pred 84 leti.	11
Slika 6: Nekateri še niso pozabile žeti na roke.	12
Slika 7: Žetev s kosilnico.	12
Slika 8: Moderna žetev s kombajnom.	13
Slika 9: Razstavka.	14
Slika 10: Lojtrnik.....	14
Slika 11: Gumi voz.....	15
Slika 12: Zlaganje snopov pšenica na lojtrnik.	15
Slika 13: Zlaganje žita nekoč in danes.	16
Slika 14: Otepanje žita na klopi.	17
Slika 15: Metev prosa.	18
Slika 16: Cepec za mlačev.	19
Slika 17: Mlatiča pri delu.....	20
Slika 18: Mlatiči pri delu.....	20
Slika 19: Gepelj.....	21
Slika 20: 80 let stara lesena mlatilnica na traktorski pogon.	21
Slika 21: Mlatilnica na električni pogon.	22
Slika 22: Rešeto.....	22
Slika 23: Naprava za ločevanje zrnja.	23
Slika 24: Vejalnik na ročni pogon.	23
Slika 25: Vejalnik na električni pogon.....	24
Slika 26: Kašča v Mozirskem gaju iz leta 1731.....	24
Slika 27: Košt.	25

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Spol anketirancev.....	26
Preglednica 2: Starost anketirancev.....	27
Preglednica 3: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?	27
Preglednica 4: Kdo je sodeloval pri žetvi?	28
Preglednica 5: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?	28
Preglednica 6: Katere oblike žetve poznate?.....	29
Preglednica 7: Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s pravilom žita?	30
Preglednica 8: Kako so žito prevažali domov?	31
Preglednica 9: Za kaj so uporabljali gepelj?	32
Preglednica 10: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?	32
Preglednica 11: Prepoznavanje orodij, strojev in opravil povezanih s pravilom žita s pomočjo fotografij.	33
Preglednica 12: Spol anketirancev.	35
Preglednica 13: Starost anketirancev.....	35
Preglednica 14: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?	35
Preglednica 15: Kdo je sodeloval pri žetvi?	36
Preglednica 16: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?	37
Preglednica 17: Katere oblike žetve poznate?.....	38
Preglednica 18: Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s pravilom žita?	39
Preglednica 19: Kako so žito prevažali domov?	40
Preglednica 20: Za kaj so uporabljali gepelj?.....	41
Preglednica 21: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?	41

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Spol anketirancev.	26
Grafikon 2: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?	27
Grafikon 3: Kdo je sodeloval pri žetvi?	28
Grafikon 4: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?	29
Grafikon 5: Katere oblike žetve poznate?	29
Grafikon 6: Poznavanje starih izrazov povezanih s pravilom žita.	30
Grafikon 7: Kako so žito prevažali domov?	31
Grafikon 8: Za kaj so uporabljali gepelj?	32
Grafikon 9: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?	33
Grafikon 10: Prepoznavanje orodij, strojev in opravil s pomočjo fotografij, povezanih s spravilom žita.	34
Grafikon 11: Spol anketirancev.	35
Grafikon 12: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?	36
Grafikon 13: Kdo je sodeloval pri žetvi?	36
Grafikon 14: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?	37
Grafikon 15: Katere oblike žetve poznate?	38
Grafikon 16: Poznavanje starih izrazov povezanih s pravilom žita.	39
Grafikon 17: Kako so prevažali žito domov?	40
Grafikon 18: Za kaj so uporabljali gepelj?	41
Grafikon 19: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?	42

SLOVAR BESED

cépec - preprosto kmečko orodje za ročno mlačev.

činiti (ščeniti) - čistiti omlačeno žito.

gépelj - priprava za vrtenje pogonske gredi, ki jo poganja vprežna živina.

gumi voz - voz z gumijastimi kolesi.

kášča - prostor ali stavba za shranjevanje žita.

lójtrnik - voz z lestvi podobno pripravo na straneh.

mlačev oz. mlatenje - delo, dejavnost, povezana s spravljanjem zrnja iz klasja, latja s cepcem, mlatilnico.

plòh - debelejši ploščat kos lesa iz podolžno razžaganega debla.

pòd - skedenj.

povrê slo - zvit šop bilk, slame za vezanje snopov.

razstávka - skupina navadno desetih pokonci postavljenih snopov žita.

stava - nar. zahodnoštajersko skupina navadno osmih pokonci postavljenih snopov.

vejálnik - stroj ali naprava za odstranjevanje plev in primesi pri žitu.

vršênje (metev) prosa - ločevanje zrna prosa od lata.

žanjica - ženska, ki žanje (žito).

1 UVOD

Odločili sva se, da raziščeva staro ljudsko opravilo spravilo žita. Zanimalo naju je, kako je potekalo spravilo žita nekoč in kako se je to kmečko opravilo spreminjalo skozi zgodovino vse do danes. Spravilo žita je bilo nekoč zelo težko kmečko delo, ki je trajalo tudi po več dni, za razliko od današnjega, ko je žetev opravljena v nekaj urah.

1.1 Namen naloge

Namen naloge je podrobneje predstaviti način spravila žita, ki je ostal v spominu naših dedkov in babic.

1.2 Cilji naloge

Cilj te naloge je ugotoviti, kako se je spravilo žita spreminjalo v daljšem časovnem obdobju. Predstavili bova tudi različna orodja, ki so jih uporabljali pri tem opravilu. Še posebej pa želiva ugotoviti, kako je spravilo žita vplivalo na povezovanje ljudi.

1.3 Hipoteze

Hipoteza 1: Spravilo žita je bilo nekoč zelo težko kmečko opravilo, ki je zahtevalo veliko časa in sodelovanje več ljudi.

Hipoteza 2: Spravilo žita je povezovalo ljudi med seboj.

2 PREGLED LITERATURE

2.1 Žetev žita nekoč

Žetev se običajno začne konec julija, ob prazniku sv. Jakoba (25. 7.) in sv. Ane (26. 7.). Odvisna pa je od vremena in lege njive, saj na sončnih legah žito prej dozori kot na senčnih. Najprej so nekoč začeli žeti ječmen, sledila je žetev rži, žetev pa se je končala z žetvijo pšenice.

Žetev je bila vse do konca 50. let 20. stoletja ročno opravilo. Sprva so s srpom žele samo ženske. (Trošt, 2012)

Nekoč je žetev sodila med težja kmečka dela in pri večini kmetov trajala tudi več dni. Žanjice so žele s srpom na dva načina – v roke ali v pest. Žanjica je s srpom odžela pest pšenice in jo položila na povreslo. Žetev v pest je bila zelo zamudno opravilo, saj je žanjica dajala vsako pest žita posebej na povreslo. Zaradi tega zamudnega dela so na Gorenjskem že v začetku našega stoletja nehali žeti v pest. Žanjice so potem s srpom našele žita za en snop in dale požeto žito na povreslo. (Makarovič, 1978)

Slika 1: Izdelava posesla.

(Internetni vir 1)

Za žetev so uporabljale srp, ki je na vsem slovenskem ozemlju imel podobno obliko. Današnja podoba srpa se je izoblikovala v 13. stoletju.

Slika 2: Srp.

(Lastna fotografija, 2017)

V 19. stoletju ga je začela izpodrivati kosa. S srpom so žele predvsem ženske, ponekod pa tudi moški, če ni bilo na voljo ženske delovne sile. S koso, ki je bila opremljena s platnom, so kosili samo moški.

Slika 3: Kosa s platnom.

(Internetni vir 2)

Slika 4: Kosa brez platna.

(Internetni vir 3)

Za vezanje snopov so v Prekmurju uporabljali lesen klin. Kasneje so ga opustili, ker za strojno mlačev ni bilo potrebno vezati snope tako trdo kot za ročno. Klini so bili lepo izrezljani. Zgornji del je bil proti koncu sploščen in preluknjan. Skozi luknjo so pretkali srpe, preden so odšli na delo.

Če je bilo na njivi več žanjic, je bil njihov red določen. Ponavadi so vse žele v eni vrsti, če pa se je žito poleglo, so določili za prvo spretnejšo žanjico, ki je nekako vodila žetev.

Ko so še želi s srpom, so žanjice opravljale to delo same (žele, delale povresla in vezale snope). (Makarovič, 1978)

Slika 5: Žanjice med delom pred 84 leti.

(Internetni vir 4)

Slika 6: Nekatere še niso pozabile žeti na roke.

(Internetni vir 5)

Konec 60. let so začeli žeti z motornimi kosilnicami (*bečeeskami*), s katerimi so posamezniki hodili kosit žito po vaseh in zaračunali za opravljeno delo le toliko, da so pokrili stroške goriva.

Slika 7: Žetev s kosilnico.

(Internetni vir 6)

Okrog leta 1985 so začeli žeti s kombajni. (Trošt, 2012) Danes si nikakor več ne moremo predstavljati žetve žita brez kombajna. Žetev z njim nam prihrani nekaj dni dela, saj kombajn opravi več del hkrati: žetev, mlačev in čiščenje semena. Pri opravljanju dela pa potrebujemo samo voznika kombajna. Zaradi tega, ker danes žetev opravljajo kombajni, se danes ljudje pri tem kmečkem opravilu več ne družijo, tako kot so se nekoč.

Slika 8: Moderna žetev s kombajnom.

(Internetni vir 7)

2.2 Zlaganje snopov

Po končani žetvi so na njivi najprej zložili snope v redi, potem pa naložili na voz in zložili v kozolec ali gospodarsko poslopje, kjer so sušili snope do mlačve.

Na Slovenskem se je razvilo več načinov zlaganje žita: različno z ozirom na vrsto žita, drugače z ozirom na sušno ali vlažno vreme ali bližajoče se neurje.

Na Gorenjskem so na njivi zlagali snope v kopice, v njej je bilo lahko tudi po trideset snopov. V alpskem območju so jih po žetvi zlagali v redi, nato pa naložili na voz.

V okolici Žuženberga so delali kopice, v katerih je bilo poljubno število snopov ali razstavke po deset snopov.

Slika 9: Razstavka.

(Internetni vir 8)

Na Jezerskem so ob lepem vremenu zlagali po štiri do pet snopov v kope, ki so imele klasje obrnjeno navzdol. Enako so postopali v okolici Metlike.

Stava, kot ji pravijo na Štajerskem, je ob lepem vremenu štela kar osem snopov.

Domov so snope pripeljali na lojtrnikih ali na gumi vozovih,

Slika 10: Lojtrnik.

(Internetni vir 9)

Slika 11: Gumi voz.

(Internetni vir 10)

kasneje s traktorji. Snope sta navadno nakladata na voz dva moška ali pa dve ženski. (Makarovič, 1978)

Slika 12: Zlaganje snopov pšenica na lojtrnik.

(Internetni vir 11)

2.3 Sušenje žita

Po žetvi so žito pripeljali do kozolca. Moški so izmenično, pomagala pa je večkrat tudi gospodinja, snope zatikali med *late* tako, da je klasje snopa viselo navzdol, snop pa je bil s klasjem obrnjen na zunanjo stran. Tako so se snopi hitreje posušili. Snopi so se v kozolcu sušili približno dva do tri tedne.

Slika 13: Zlaganje žita nekoč in danes.

(Internetni vir 12)

Žito, še posebej pšenica, je bilo izredno dragoceno. Tako pri žetvi kot pri mlačvi so pazili, da so pobrali vsak klas in vsa zrnja. To delo so opravljali predvsem otroci. Ko so snope dajali v kozolec in ko so posušene jemali iz njega, so navadno na tla pognili platno, da ne bi izgubljali zrn. (Trošt, 2012)

2.4 Mlačev žita

Mlačev je postopek, s katerim želimo ločiti zrnje iz klasja. Včasih je mlačev oz. mlatenje žita kmečko opravilo, ki je trajalo dalj časa in zahtevalo več ljudi, ki so bili večji tega opravila. Bilo je eno najtežjih del, ki je trajalo tudi po 14 dni. Mlatili so od konca poletja naprej in tudi pozimi. (Makarovič, 1978)

Snope so iz kozolca prepeljali »na pôd« in začeli z mlačvijo. Pri delu so sodelovali vsi družinski člani, če jih ni bilo dovolj, so pomagali tudi sosedje. (Trošt, 2012)

Za ločevanje zrna od klasja poznajo na Slovenskem več načinov:

- otepavanje,
- vršenje z živalmi,
- mlatenje s cepci,
- ter s pomočjo raznih strojev.

2.4.1 Otepavanje

Med najstarejše postopke spada otepanje žita. Največkrat so otepali rž, saj so z njeno slamo prekrivali strehe. Otepanje je potekalo tako, da so udarjali s klasjem ob klop (šapouc, štrafjnica – koroško), ki je bila narejen iz debelejšje hrastove deske in na eni strani podprta z dvema nogama. Ponekod so tudi sneli vrata, in udarjali s snopi po njih, lahko pa tudi po skobelniku.

Otepanje so poznali po različnih delih Slovenije, le da so ga poimenovali drugače: košal (Gorenjsko), šapal, štrafal (Koroško), oteušal (Jezerko), švigal (Cerklijsko), štrihal (Gornjegrajsko).

Ko so končali z otepanjem, so snopih, da ne bi v klasu ostalo še kak zrn, udarjali še s palico, imenovano krišponk.

Slika 14: Otepanje žita na klopi.

(Internetni vir 13)

2.4.2 Vršenje ali metev prosa

Vršenje je bil postopek, pri katerim so proseno zrnje ločili od latja. Na Gorenjskem so ga imenovali metev, Že leta 1689 ga je o njem pisal Valvasor. (Makarovič, 1978) Ko so proso poželi, so pazili, da se ni osulo. Pripeljali so ga domov in ga razprostrli po *podu* in pustili, da je snopovje nekaj časa ležalo na tleh (se mehčalo). Nato so snope postavili drug poleg drugega in iz njega izoblikovali kopico, v kateri je bilo lahko tudi do 60 snopov. Ko je bila kopica pripravljena, so začeli z mlačvijo, ki so jo imenovali metev.

V gospodarskem posloju, pôdu, so pripravili ob steni drog (žrd), za katerega so se držali menci. To so bili v glavnem mladi fantje. Delali so v paru z dekleti. Prijeli so se za žrd in v glavnem bosu, menciali ali »meli« snop in ga odpravili od stene. Ženske so snope vrtele in jih porivale moškimi pod noge. (Trošt, 2012)

Slika 15: Metev prosa.

(Internetni vir 14)

2.4.3 Mlatenje s cepci

Mlatenje s cepci je bilo težko in dolgotrajno opravilo, pri katerem so ločili zrnje od klasja. Za to opravilo so potrebovali cépec, ki že je v srednjem veku zamenjal palico. Cépec enostavno orodje iz lesenega držala (ročnika), na katerega je s pomočjo usnja (goži) pritrjen krajši kos, imenovan cepec.

Slika 16: Cepec za mlačev.

(Internetni vir 15 in 16)

Mlatiča sta bila navadno dva. Lahko pa so bili tudi štirje. Vsak je opravljal natančno določen del opravila. Prva dva, bila sta glavna mlatiča oz. *velika mlatiča* – navadno moška –, sta mlatila in odrivala snope. Druga dva oz. *ta mala dva*, navadno ženski, pa sta poleg mlatenja še grabila in preobračala slamo. En nasad, ki je bil odvisen od velikosti prostora, je po vsaki strani štel tudi po 40 snopov. (Makarovič, 1978)

Pred več desetletji pa se je pesem cepcev, posebno, če so mlatili “v štirih”, slišala po vasi tudi do tri tedne. Ljudje še vedno pomnijo, kakšen glas in ritem se je slišal, če je mlatil eden mlatič, če sta mlatila dva ali so mlatili štirje. Zelo dolgočasen je bil ritem enega samega mlatiča, saj so bili vmes daljši časovnimi presledki: “Pok, pok, pok ...” Če sta mlatila dva, je bilo slišati: “Pika pok, pika pok, pika pok ...” Štirje mlatiči pa so ustvarjali naslednji ritem: “Pika poka, pika poka, pika poka ...” (Vir 1)

Slika 17: Mlatiča pri delu.

(Internetni vir 17)

Slika 18: Mlatiči pri delu.

(Internetni vir 18)

2.4.4 Mlačev s stroji

Prve ročne mlatilnice in geplje so začeli uvajati sredi 18. stoletja. V 20. stoletju pa se je njihova uporaba začela hitro širiti. Leta 1925 je bilo v Mariborski oblasti 570 in Ljubljanski oblasti 300 parnih mlatilnic.

Nekaj let pred drugo svetovno vojno so predvsem naprednejši kmetje preurejali mlatilnice, ki so jih do takrat še ročno vrteli, na pogon z bencinskimi motorji, kasneje so jih zamenjali električni motorji.

V hribovitejših predelih Slovenije so še nekaj let po drugi svetovni vojni uporabljali gepelj. Drugod pa že mlatilnice, ki so jih poganjali električni motorji. Strojno niso mlatili tistega žita, katerega slamo so potrebovali za prekrivanje streh. V tem primeru so še vedno mlačev opravili s cepci. (Makarovič, 1978)

Slika 19: Gepelj.

(Lasten vir)

Slika 20: 80 let stara lesena mlatilnica na traktorski pogon.

(Internetni vir 19)

Slika 21: Mlatilnica na električni pogon.

(Internetni vir 20)

2.5 Čiščenje žita

Po mlačvi je sledilo še čiščenje zrnja. Pri ročni mlačvi so ga opravili kar mlatiči takoj po mlačvi. Žito so ščenili (činili) in rešetal. Z grabljami so najprej z zrnja odstranili slamo. Nato so žito presejali skozi veliko rešeto, da se je zrnje ločilo od ostankov klasja in delcev slame.

Slika 22: Rešeto.

(Internetni vir 21)

Ko so ga orešetal, so žito z narobe obrnjenimi grabljami potisnili na kup.

Po končanem čiščenju, so žito še zvejali. Do konca 19. stoletja so to delo opravljali ročno. Šele z uvedbo vejnice ali vejanke se je to delo poenostavilo. V grob vejnice so vsipavali žito in s pomočjo ročice vrteli leseno vetrnico, ki je bila v notranjosti

vetrnega mlina. Z umetno ustvarjenim vetrom so ločevali pleve od zrnja in lažje zrnje od težjega. Vsi ti postopki pa so odpadli, ko so začeli mlačev opravljati z večjimi mlatilnicami, ki so imele vgrajene tudi vejalnike. (Makarovič, 1978)

Slika 23: Naprava za ločevanje zrnja.

(Lasten vir)

Slika 24: Vejalnik na ročni pogon.

(Lasten vir)

Slika 25: Vejalnik na električni pogon.

(Lasten vir)

2.6 Shranjevanje žita

Omlačeno, očiščeno in posušeno zrnje so nekoč shranjevali na več načinov. Uporabljali so različno oblikovane posode iz lesa, slame ali gline, ki so jih postavili v shrambo, na podstrešje ali v kaščo oziroma v posebno stavbo, ki je bila navadno poleg hiše. (Makarovič, 1978)

Največkrat so žito shranjevali v lesene skrinje, imenovane košti. Ti so imeli predelne stene, ki so omogočale shranjevanje več vrst žitaric.

Slika 26: Kašča v Mozirskem gaju iz leta 1731.

(Lasten vir)

Slika 27: Košt.

(Internetni vir 22)

3 MATERIAL IN METODE DELA

3.1 Material

- Anketa Spravilo žita nekoč in danes.
- Računalnik.
- Kalkulator.

3.2 Metode dela

Raziskovalne naloge sva se lotili tako, da sva najprej raziskali, kako je na Slovenskem nekoč potekalo spravilo žita. Ko sva se dovolj poučili o temi, sva sestavili anketo, ki naj bi nama odgovorila na temeljno zastavljeno vprašanje, ali ljudje še poznajo nekdanje načine spravila žita. Anketirali sva dijake, zaposlene na Biotehniški šoli Maribor, ljudi na javnih prevoznih sredstvih, sosede in sorodnike. Dobljene rezultate predstavljava v naslednjih preglednicah in grafikonih.

3.3 Analiza ankete za dijake

3.3.1 Spol anketirancev

Preglednica 1: Spol anketirancev.

Spol anketirancev	Število anketirancev
Ženske	49
Moški	22

Grafikon 1: Spol anketirancev.

Na Biotehniški šoli Maribor sva anketirali 71 dijakov, kar predstavlja 12 odstotkov vseh vpisanih na šolo. Od tega je bilo 31 odstotkov moških in 69 odstotkov žensk.

3.3.2 Starost anketirancev

Preglednica 2: Starost anketirancev.

Starost anketirancev (v letih)	Število anketirancev
15	8
16	41
17	17
18	3
20	2

Anketiranci so bili stari med 15 in 20 let. Povprečna starost anketirancev znaša 16,3 leta.

3.3.3 Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?

Preglednica 3: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?

Težavnost opravila	Število odgovorov
Lažja	10
Težja	49
Zelo zahtevna	12

Grafikon 2: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?

Večina dijakov je odgovorila, da je spadala žetev med težja kmečka dela. Samo 14,1 odstotka jih meni, da je bilo to opravilo lahko in 16,9 odstotka, da je bilo to zelo zahtevno opravilo. Ugotovili sva, da dijaki vedo, da žetev ni bilo enostavno kmečko opravilo, vendar tudi prezahtevno ne. Si pa zdaj mladi težko predstavljajo, kako je delo potekalo na njivi.

3.3.4 Kdo je sodeloval pri žetvi?

Preglednica 4: Kdo je sodeloval pri žetvi?

Kdo je sodeloval	Število odgovorov
Moški in ženske	16
Moški, ženske in otroci	32
Samo moški	15
Samo ženske	8

Grafikon 3: Kdo je sodeloval pri žetvi?

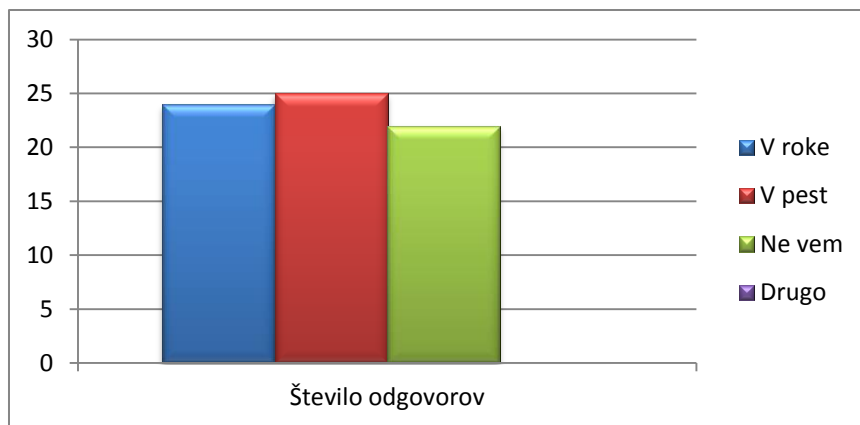
Skoraj polovica dijakov oz. 45,1 odstotka je menila, da so pri žetvi sodelovali moški, ženske in otroci. 22,5 odstotka dijakov misli, da so sodelovali moški in ženske, 21,1 odstotka, da so sodelovali samo moški in 11,3 odstotka, da so žetev opravljale le ženske.

Pri tem vprašanju sva ugotovili, da veliko dijakov ve, da so nekoč otroci na kmetih morali opravljati tudi tako težka dela, kot je bila žetev.

3.3.5 Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?

Preglednica 5: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?

Oblike žetve s srpom	Število odgovorov
V roke	24
V pest	25
Ne vem	22
Drugo	0

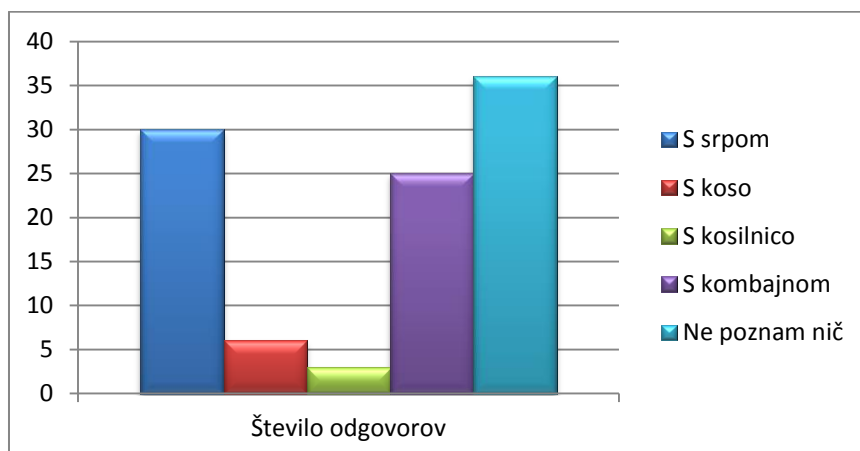
Grafikon 4: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?

Iz odgovorov je razvidno, da kar 31 odstotkov dijakov več ne pozna žetve s srpom, kar naju ne preseneča, saj mladi že zelo slabo poznajo nekdanja kmečka opravila. Približno tretjina anketiranih je odgovorilo, da sta nekoč obstajala oba načina žetve: v roko in v pest. Za žetev v roke se je odločilo 33,8 odstotka vprašanih za žetev v pest pa 35,2 odstotka.

3.3.6 Katere oblike žetve poznate?

Preglednica 6: Katere oblike žetve poznate?

Oblike žetve	Število odgovorov
S srpom	30
S koso	6
S kosilnico	3
S kombajnom	25
Ne poznam nič	36

Grafikon 5: Katere oblike žetve poznate?

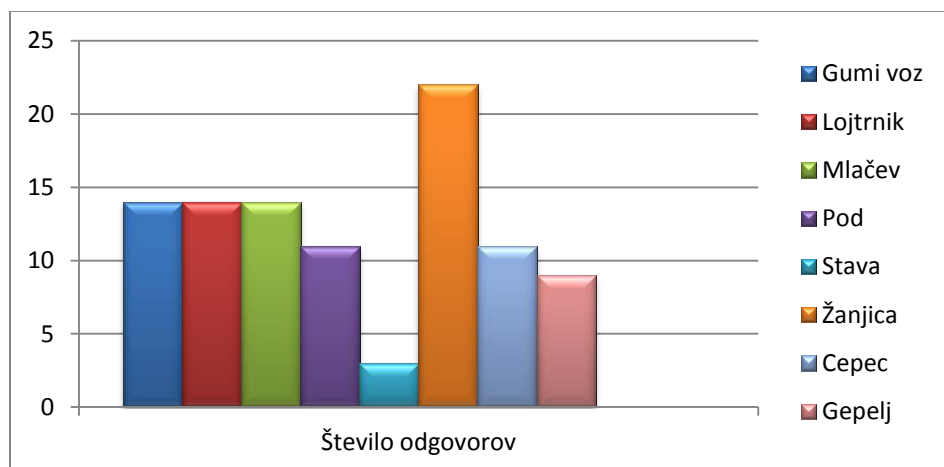
Z grafikona je razvidno, da večina dijakov oz. 50,7 odstotka ne pozna nobenega načina žetve, ki je znan iz zgodovine, kar je zelo nenavadno, saj je v zadnjih letih žetev s kombajnom zelo aktualna, a jo pozna le 35,2 odstotka dijakov. Jih pa 42,5 odstotka še pozna žetev s srpom. Žetev s kosilnico in koso jih poznana najmanj: za žetev s koso jih je slišalo samo 8,5 odstotka, za žetev s kosilnico pa 4,2 odstotka.

3.3.7 Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s spravilom žita?

Anketiranim smo ponudili deset izrazov, ki se nanašajo na nekdanja poimenovanja načinov spravila žita. Večina dijakov pomenov besed ni več poznala, kar kaže, da počasi besede, ki so jih nekoč uporabljali za orodja pri tem kmečkem opravilu in tehnike spravila žit tonejo v pozabo, kar je razumljivo, saj današnja žetev poteka le še s kombajnom.

Preglednica 7: Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s spravilom žita?

Izrazi	Število odgovorov
Gumi voz	14
Lojtrnik	14
Mlačev	14
Pod	11
Stava	3
Žanjica	22
Cepec	11
Gepelj	9
Povreslo	0
Razstavka	0

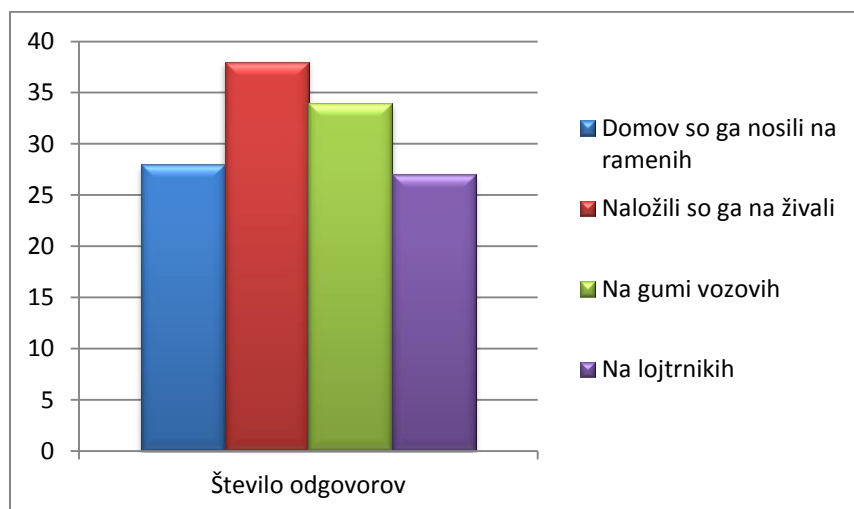
Grafikon 6: Poznavanje starih izrazov povezanih s spravilom žita.

Ugotovili sva, da se večina dijakov ne srečuje s temi izrazi. Pravilno so verjetno odgovorili le tisti, ki prihajajo z večjih višje ležečih kmetij, kjer se je nekdanja oblika spravila žita ohranjala tudi še do desetletja nazaj. Nihče od dijakov ni več poznal izrazov površelo in razstávka, kar naju ni presenetilo, saj izraz razstavka niso uporabljali na Štajerskem. Zelo malo dijakov je poznalo samostalnik žanjica, ki je izpeljan iz glagola žeti, vseeno pa ga je poznalo več kot druge naštetih izraze (31 odstotkov). 19,7 odstotka dijakov je poznalo izraze gumi voz, lojtrnik in mlačev, 15,5 odstotka pa izraza pod in cepec. Za gepelj je slišalo samo 12,7 odstotka dijakov; da je stava kup snopov pa 4,2 odstotka.

3.3.8 Kako so žito prevažali domov?

Preglednica 8: Kako so žito prevažali domov?

Prevoz žita	Število odgovorov
Domov so ga nosili na ramenih	28
Naložili so ga na živali	38
Na gumi vozovih	34
Na lojtrnikih	27

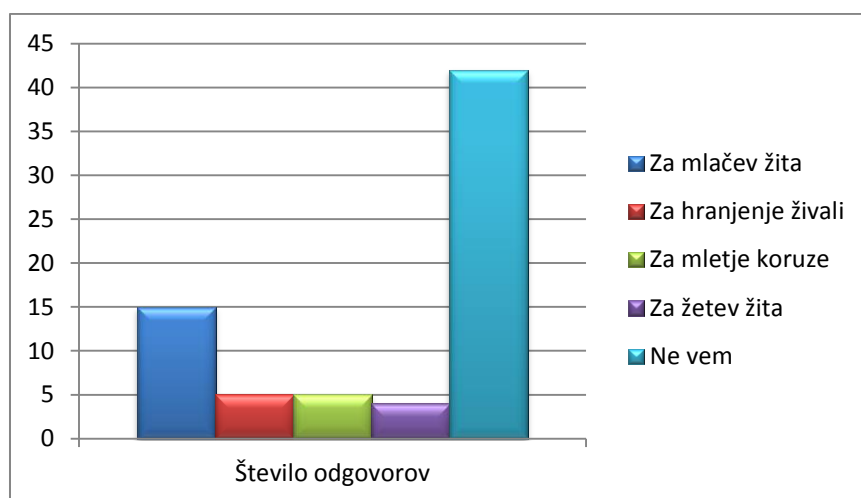
Grafikon 7: Kako so žito prevažali domov?

Največ dijakov misli, da so žito natovorili na živino, ki ga je potem pritovorila domov, takšnih je bilo kar 53,5 odstotka. Kar 39,4 odstotka dijakov je prepričanih, da so žitne snope z njive do kozolca nosili žanjci. Jih je pa 47,9 odstotka izbralo gumi voz in 38 odstotkov lojtrnik.

3.3.9 Za kaj so uporabljali gepelj?

Preglednica 9: Za kaj so uporabljali gepelj?

Uporaba geplja	Število odgovorov
Za mlačev žita	15
Za hranjenje živali	5
Za mletje koruze	5
Za žetev žita	4
Ne vem	42

Grafikon 8: Za kaj so uporabljali gepelj?

Iz grafikona je razvidno, da dijaki ne vedo, za kaj se je uporabljal gepelj. Izraz je poznalo le 9 dijakov. Dobra petina oz. 21,1 odstotkov je vseeno pravilno ocenila, da se je gepelj uporabljal pri mlačvi. 7 odstotkov pa jih je menilo, da so gepelj uporabljali za hranjenje živali oz. za mletje koruze. 5,6 odstotkov pa jih je pripisalo, da so ga uporabljali pri žetvi.

3.3.10 Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?

Preglednica 10: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?

Trajanje mlačve	Število odgovorov
2 uri	4
Do 7 dni	30
Do 14 dni	27
Mesec dni	10

Grafikon 9: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?

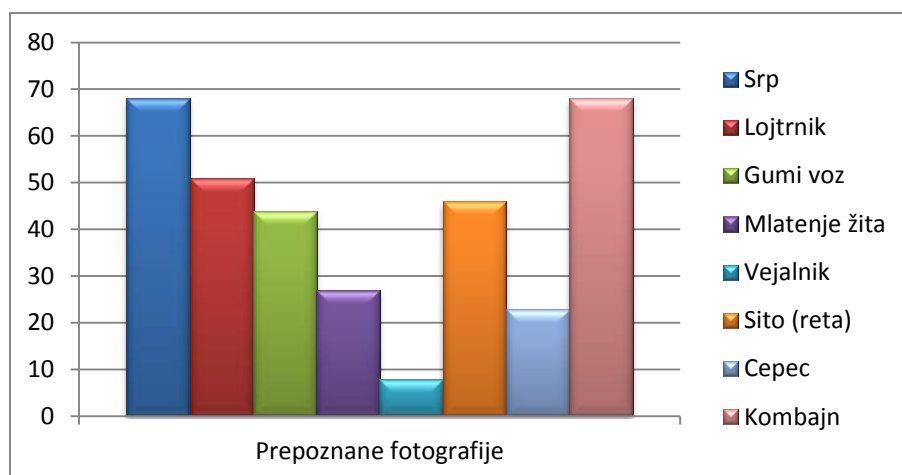
Največ dijakov se je odločalo med odgovoroma b in c. 42,2 odstotka jih je menilo, da je mlačev trajala povprečno do 7 dni, da je trajala tudi do 14 dni, jih je menilo 38 odstotkov. Samo 5,6 odstotka jih misli, da to opravilo traja samo dve uri, česar ne zmore verjetno tudi kombajn. 14,1 odstotka dijakov misli, da je mlačev trajala cel mesec, kar se je mogoče zgodilo na kateri od velikih kmetij.

3.3.11 Prepoznavanje s pomočjo fotografij

Dijakom sva poleg ankete pripravili še naslednjo nalogo: s pomočjo fotografij so morali prepoznati orodja, stroje ali opravila, ki so bila povezana s pravilom žita nekoč in so še danes. Pokazali sva jim fotografije srpa, lojtrnika, gumi voza, mlatenje žita, vejalnika, sita ali reta, cepca in kombajna.

Preglednica 11: Prepoznavanje orodij, strojev in opravil povezanih s pravilom žita s pomočjo fotografij.

Fotografije orodij, strojev in opravil	Prepoznane fotografije
Srp	68
Lojtrnik	51
Gumi voz	44
Mlatenje žita	27
Vejalnik	8
Sito (reta)	46
Cepc	23
Kombajn	68

Grafikon 10: Prepoznavanje orodij, strojev in opravil s pomočjo fotografij, povezanih s spravilom žita.

Pričakovali sva, da bo prepoznavanje orodij, strojev in opravil s pomočjo fotografij lažje. Izkazalo pa se je nasprotno. Najmanj težav so imeli s prepoznavanjem srpa in kombajna, saj jih je kar 95,8 odgovorilo pravilno. Dokaj uspešni so bili tudi pri prepoznavanju lojtrnika, sita (rete) in gumi voza. Lojtrnik je prepoznalo 71,8 odstotka dijakov, sito 64,8 odstotka in gumi voz 62 odstotka. Veliko več težav pa so jim povzročale fotografije mlačve, cepca in vejalnika, torej orodij, s katerimi se danes že kar težko srečujejo. Cepec in vejalnik je mogoče videti v kakem muzeju starega kmečkega orodja ali na kakšni kmetiji, kjer cenijo stara orodja. Mlačev je prepoznalo 38 odstotkov dijakov, cepec 32,4 odstotka in vejalnik pa le 11,3 odstotka dijakov. Če bi prepoznavanje fotografij pretvorili v številčno oceno, bi dijaki prejeli komaj oceno zadostno.

3.4 Analiza ankete za odrasle

3.4.1 Spol anketirancev

Preglednica 12: Spol anketirancev.

Spol anketirancev	Število anketirancev
Ženske	31
Moški	11

Grafikon 11: Spol anketirancev.

Anketirali sva 42 odraslih ljudi. Od tega je bilo 26,2 odstotka moških 73,8 odstotka žensk.

3.4.2 Starost anketirancev

Preglednica 13: Starost anketirancev.

Starost anketirancev (v letih)	Število anketirancev
od 29 do 40	15
41 do 50	11
51 do 60	8
nad 60	8

Anketiranci so bili stari od 29 in 73 let. Povprečna njihova starost anketirancev je znašala 46 let.

3.4.3 Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?

Preglednica 14: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?

Težavnost opravila	Število odgovorov
Lažja	4
Težja	28
Zelo zahtevna	10

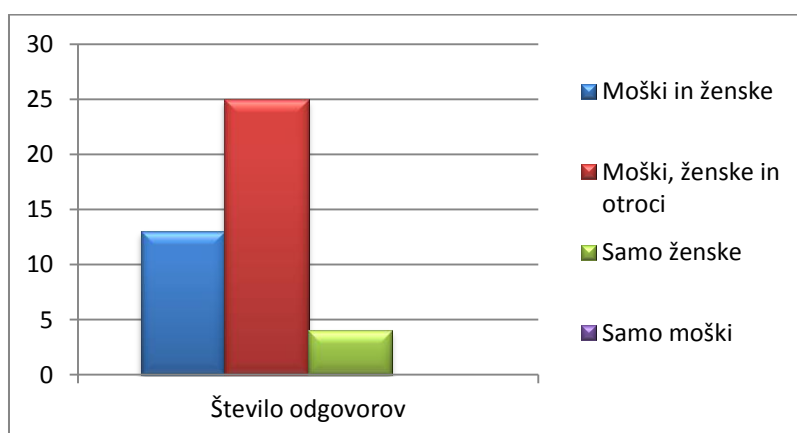
Grafikon 12: Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?

Ugotovili sva, da se je 66,7 odločilo ljudi odločilo pravilno, 23,8 odstotka pa jih je menilo, da spada žetev med zelo zahtevna kmečka opravila. Ostalih 9,5 odstotka pa je menilo, da žetev sodi med lažja opravila. Sami sva bili presenečeni nad odgovori, saj sva bili prepričani, da se jih bo več odločilo za možni odgovor, da spada žetev med zelo zahtevna kmečka opravila.

3.4.4 Kdo je sodeloval pri žetvi?

Preglednica 15: Kdo je sodeloval pri žetvi?

Kdo je sodeloval	Število odgovorov
Moški in ženske	13
Moški, ženske in otroci	25
Samo moški	0
Samo ženske	4

Grafikon 13: Kdo je sodeloval pri žetvi?

Ugotovili sva, da se jih je 59,5 odstotka pravilno odločilo, 31 odstotka jih je menilo, da moški in ženske, drugih 9,5 odstotkov pa, da so pri žetvi sodelovale samo ženske. Če pa bi vzeli za merilo le žetev s srpi, bi jih pravilno odgovorilo le 9 odstotkov vprašanih. Bili sva bili prepričani, da bo največ anketirancev odgovorilo, da samo moški, to pa zato, ker so odgovarjali, da je bila žetev težko oz. zelo zahtevno opravilo.

3.4.5 Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?

Preglednica 16: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?

Oblike žetve s srpom	Število odgovorov
V roke	23
V pest	7
Ne vem	13
Drugo	0

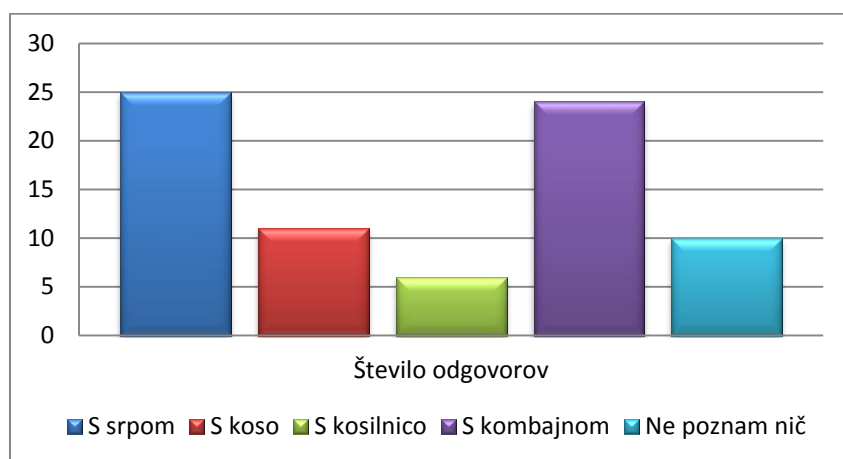
Grafikon 14: Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?

Večina anketiranih, to je 53,5 odstotka, je menila, da so nekoč želi s srpom v roke, le nekaj pa, da tudi v pest, in sicer 16,3 odstotka. 30,2 odstotka ni poznalo načine žetve s srpom, ki so jih uporabljali nekoč. Med njimi je bilo največ tistih, ki so mlajši od 40 let.

3.4.6 Katere oblike žetve poznate?

Preglednica 17: Katere oblike žetve poznate?

Oblike žetve	Število odgovorov
S srpom	25
S koso	11
S kosilnico	6
S kombajnom	24
Ne poznam nič	10

Grafikon 15: Katere oblike žetve poznate?

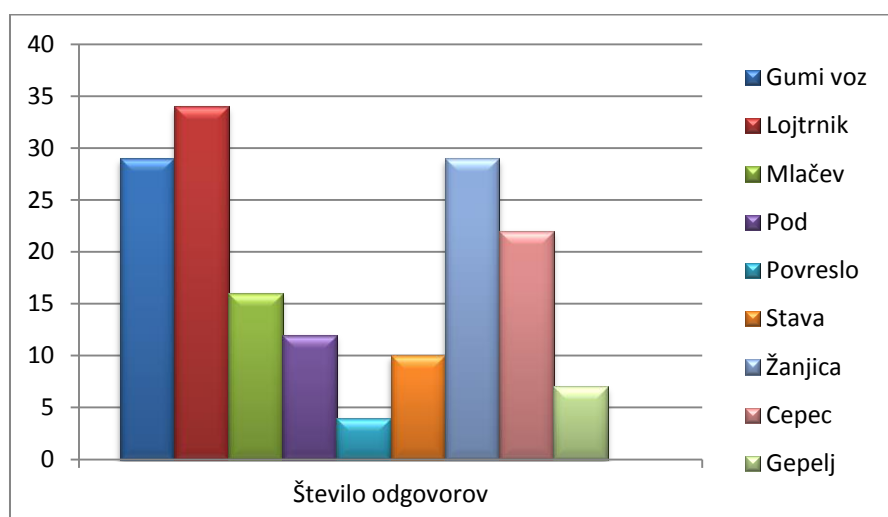
Največ anketiranih, in sicer 59,5 odstotka, je odgovorilo, da pozna žetev s srpom, 57,1 odstotka pa, da s kombajnom. Veliko manj poznajo anketiranci žetev s koso, saj jih je le 26,2 odstotka omenilo to možnost in le 14,3 odstotka, da s kosilnico. Najbolj sva bili presenečeni, da 23,8 odstotka anketiranih ni poznalo nobene oblike žetve. Iz odgovorov sva sklepali, da poznajo najstarejši in najsodobnejši način žetve.

3.4.7 Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s spravilom žita?

Anketiranim smo ponudili deset besed, ki se nanašajo na nekdanje načine spravila žita. Večina ni poznala njihovega pravega pomena in zapisala, da je cepec »za cepit drva, bedak«, gepelj »star avto«, lojtrnik »lestev, nekaj za obešat«, razstavka »orodje za razstavljanje«, stava »naprava za pletenje« in mlačev »oseba, ki mlati«.

Preglednica 18: Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s pravilom žita?

Izrazi	Število odgovorov
Gumi voz	29
Lojtrnik	34
Mlačev	16
Pod	12
Povreslo	4
Stava	10
Žanjica	29
Cepec	22
Gepelj	7
Razstavka	0

Grafikon 16: Poznavanje starih izrazov povezanih s pravilom žita.

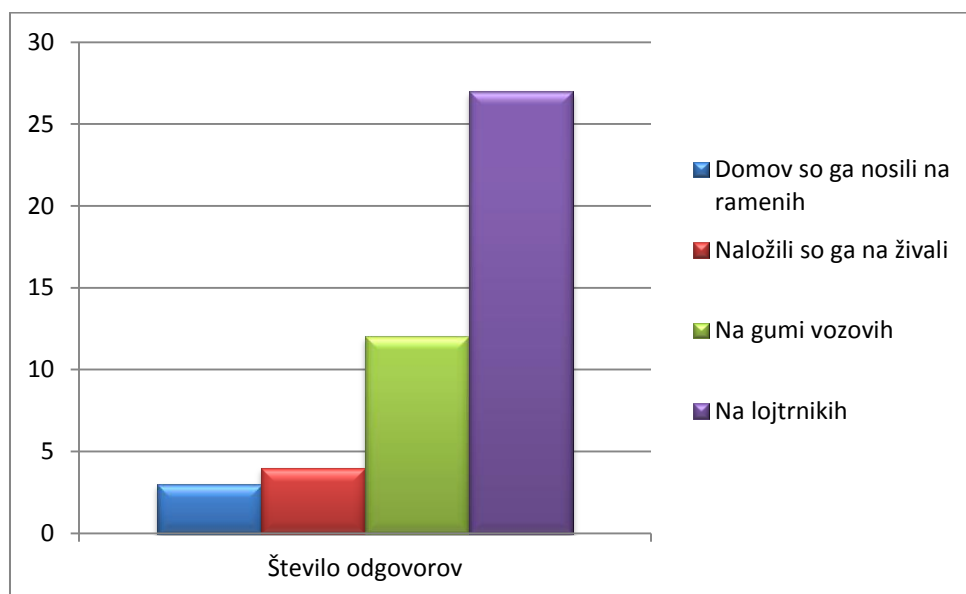
Največ anketiranih je vedelo, kaj je lojtrnik, in sicer 81 odstotkov, 69 odstotkov je vedelo, kaj je gumi voz in kdo so žanjice. Kaj je to cepec je vedelo 52,4 odstotka vprašanih in mlačev 38,1 odstotka. Le 28,6 odstotka jih je vedelo, kaj je to pod in 23,8 odstotka, kaj je to stava, kaj pa gepelj le 16,7 odstotka vprašanih. Izraz povreslo je poznalo le 9,5 odstotka anketiranih. Nihče pa ni poznal izraza razstavka. Od vseh anketiranih sta izstopala s pravilnimi odgovori samo dva: eden z 9 drugi pa z 8 pravilnimi odgovori.

Glede nato, da so se vsa poimenovanja razen razstavka uporabljala na Štajerskem, sva menili, da več vprašanih pozna izraze, ki že tonejo v pozabo.

3.4.8 Kako so žito prevažali domov?

Preglednica 19: Kako so žito prevažali domov?

Prevoz žita	Število odgovorov
Domov so ga nosili na ramenih	3
Naložili so ga na živali	4
Na gumi vozovih	12
Na lojtrnikih	27

Grafikon 17: Kako so prevažali žito domov?

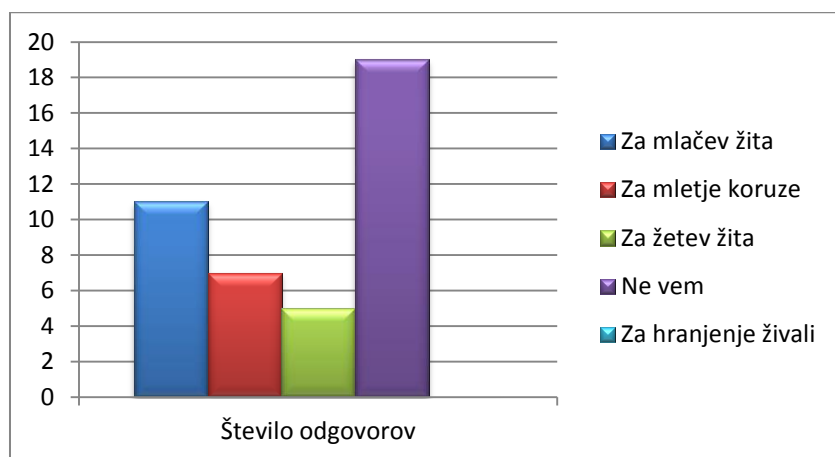
Na to vprašanje sta bila pravilna dva odgovora, in sicer, da so vozili žito z gumi vozovi in na lojtrnikih. Bili sva zelo presenečeni zaradi nizkega odstotka pravih odgovorov, glede nato, da je pri prejšnjem vprašanju veliko vprašanih pravilno odgovorilo, kaj sta gumi voz in lojtrnik. Lojtrnik je izbralo največ vprašanih, to je 64,3 odstotka, gumi voz pa 28,6 odstotka. Le 9,5 odstotka jih je menilo, da so žito naložili na živali in 7,1 odstotka, da so ga domov znosili.

3.4.9 Za kaj so uporabljali gepelj?

Preglednica 20: Za kaj so uporabljali gepelj?

Uporaba geplja	Število odgovorov
Za mlačev žita	11
Za hranjenje živali	0
Za mletje koruze	7
Za žetev žita	5
Ne vem	19

Grafikon 18: Za kaj so uporabljali gepelj?

Kar 45,2 odstotka ni vedelo, zakaj so nekoč uporabljali gepelj. 26,2 odstotka vprašanih je nanj pravilno odgovorilo; 16,7 odstotka jih je menilo, da so ga uporabljali za mletje koruze, 11,9 odstotka pa, da so ga uporabljali za žetev žita. Glede nato, da niso znali pomensko opredeliti izraza, nisva bili presenečeni, da na vprašanje niso pravilno odgovorili.

3.4.10 Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?

Preglednica 21: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?

Trajanje mlačve	Število odgovorov
2 uri	2
Do 7 dni	21
Do 14 dni	11
Mesec dni	8

Grafikon 19: Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?

Mlačev žita je povprečno trajala tudi do 14 dni. Pravilno jih je na zastavljeno vprašanje odgovorilo 26,2 odstotka vprašanih. Največ, in sicer 50 odstotkov, vprašanih je menilo, da je mlačev trajala do 7 dni; 19 odstotkov, da je trajala en mesec; le 4,8 odstotka pa, da je trajala le 2 uri, to je v povprečju čas, ki ga porabi kombajn za žetev, s tem da hkrati opravi še dve opravili: mlačev in čiščenje zrnja.

4 RAZPRAVA

V raziskovalni nalogi sva ugotovili, da ljudje zelo slabo poznajo, kako je nekoč potekalo spravilo žita. Pričakovali sva, da starejši ljudje veliko bolj poznajo izrazoslovje, ki se nanaša na to kmečko opravilo kot dijaki. Rezultati anketnih vprašanj pa so pokazali, da ga slabo poznajo starejši, še slabše pa dijaki. Od tod sva lahko sklepali, da z opuščanjem nekdanjega kmečkega opravila, ki ga danes namesto ljudi in uporabe nekdanjega orodja, opravljajo sodobni stroji v pozabo tone tudi izrazje s tega področja. Večina izrazov, ki so bili vezani na ta opravila tudi mladi več ne uporabljamo, ko govorimo o žetvi. Ves ta dolgi proces kmečkih opravil je danes moč opazovati le še na starih fotografijah, delčke tudi v različnih uprizoritvah kmečkih opravil, orodja in naprave pa v muzejih kmečkega orodja in na kmetijah, ki še vedno cenijo kulturno dediščino.

Ko sva se pripravljali na pisanje naloge, sva ugotovili, da so nekoč posvetili več časa druženju, čeprav se zdi, da je bilo zaradi obilice ročnega dela zanj manj časa. Danes imamo občutek, da ga je zaradi sodobnih tehnoloških pripomočkov več, pa je žal prav obratno: družimo se vse manj.

Hipotezo 1 lahko potrdiva: Spravilo žita je bilo nekoč zelo težko kmečko opravilo. Trajalo je več dni, pri njem pa je sodelovalo več ljudi, v glavnem so pomagali sosede.

Tudi hipotezo 2 lahko potrdiva: Različna kmečka opravila, so ljudi med seboj tudi povezovala. Pri vsakem večjem kmečkem opravilu je sodelovala celotna družina, kar se danes zgodi redko.

5 SKLEP

Ob zaključku naloge lahko rečeva, da je bila tema, ki sva jo obdelali zelo zanimiva in vredna, da jo še podrobneje raziščeva. Če že naši starši ne poznajo več teh opravil, bo naši generaciji še veliko težje ohraniti ta del zgodovine. Vsi skupaj se moramo potruditi, da v prihodnje ne bi popolnoma pozabili na nekdanje običaje, ki so bili vezani tudi na preživetje tolikih generacij. Nekdanji običaji so pomembna kulturna dediščina, ki jo je potrebno ohraniti tudi novim generacijam.

6 LITERATURA

Makarovič, M.: Kmečko gospodarstvo na Slovenskem. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1978.

Trošt, N.: Od zrna do pogače (gradivo za delavnico Ljudsko izročilo). Radovljica, 2012.

Internetni vir:

Vir 1: <http://svetatrojica.blog.si/ol.net/2004/08/23/na-sv-trojici-prikazali-rocno-mlatenje-psenice/> [2.4.2017]

Internetni viri fotografij:

Internetni vir 1:

<http://www.lokalno.si/media/objave/slike/v/lokalno.si/2014/11/18/tisk.jpg> [20.2.2017]

Internetni vir 2: http://arhiv.gorenjski Glas.si/images/20120729/307299997-AR_1.jpg [22.3.2017]

Internetni vir 3: <http://arhiv.gorenjski Glas.si/article/20090729/C/307299986/zanjice-na-lesanskem-polju> [20.2.2017]

Internetni vir 4: <https://stareslike.files.wordpress.com/2016/03/160321892.jpg> [20.2.2017]

Internetni vir 5: <http://www.rtv slo.si/moja-generacija/novice/druzba/nekaterese-nisopozabile-zeti-na-roke/343013> [20.2.2017]

Internetni vir 6:

<http://server2.pomurec.com/data/galerija/14/07/adcc8ab3ec2d0ab9fa1b3c8c63344fd6552184b/21406407226DSCN1485.jpg> [20.2.2017]

Internetni vir 7: <http://www.marketnews.lt/wp-content/uploads/2015/02/zemes-ukio-technika.jpg> [20.2.2017]

Internetni vir 8:

http://www.lokalno.si/media/objave/slike/v/lokalno.si/2014/07/23/kosnja_005.jpg [15.3.2017]

Internetni vir 9: <http://www.podarimo.si/slike/slika13224834121277519999.jpg> [15.3.2017]

Internetni vir 10: http://arhiv.gorenjski Glas.si/images/20090729/307299986-EP_8.jpg [15.3.2017]

Internetni vir 11: http://arhiv.gorenjskiqlas.si/images/20110713/307139987-EP_1.jpg [15.3.2017]

Internetni vir 12: http://www.etno-muzej.si/files/styles/narrow_list_520x324_/public/oc/teren_17/17_094.jpg?itok=Fx3CeekK in <http://drustvo-klasje-cerknica.si/wp-content/uploads/2016/08/zetev-2016-16.jpg> [15.3.2017]

Internetni vir 13: http://www.etno-muzej.si/files/styles/narrow_list_520x324_/public/oc/teren_21/21_147.jpg?itok=X49hZn0I [15.3.2017]

Internetni vir 14: <http://www.vaskanal.com/novice/zabava/21303-metev-prosa.html> [1.4.2017]

Internetni vir 15: http://www.o-fp.kr.edus.si/slike/0607/Dan_sole_Kokrica_10-02-2007/pages/cepec%2050%20let.htm [1.4.2017]

Internetni vir 16: http://domacija-medved.org/wp-content/uploads/2013/10/TZP_8539.jpg [1.4.2017]

Internetni vir 17: http://arhiv.gorenjskiqlas.si/images/20080731/307319973-AR_1.jpg [1.4.2017]

Internetni vir 18: http://www.slovenskenovice.si/sites/slovenskenovice.si/files/styles/s_1280_1024/public/dti_import/2012/08/15/image_6395473_0.jpg?itok=lzAKKExj [1.4.2017]

Internetni vir 19: https://www.prekija-on.net/uploaded/zapela-je-vec-kot-80-let-stara-lesena-mlatilnica-katero-je-poganjal-prav-tako-st_10287484144.jpg [1.4.2017]

Internetni vir 20: http://domacija-medved.org/etnoske-zbirke/orodje-za-mlatenje-zita-in-osrednji-prostor-vecnamenska-dvorana/tzp_8589/ [1.4.2017]

Internetni vir 21: http://domacija-medved.org/wp-content/uploads/2013/10/TZP_8540.jpg [1.4.2017]

Internetni vir 22: http://www.slovenskenovice.si/sites/slovenskenovice.si/files/styles/s_1280_1024/public/dti_import/2013/09/29/image_9315649_4.jpg?itok=0UA1R15F [1.4.2017]

7 PRILOGA

7.1 Anketa Spravilo žita nekoč in danes

Sva dijakinji Tamara Volšek in Danijela Zrimšek. Obiskujeva 1. letnik Biotehniške šole Maribor, smer naravovarstveni tehnik, in pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom **Spravilo žita nekoč in danes**. Vprašalnik nama bo v pomoč pri pripravi naloge. Podatke, pridobljene iz ankete, bova uporabili zgolj pri pisanju naloge. Prosiva Vas, da odgovarjate na vprašanja natančno in verodostojno. Anketa je popolnoma anonimna. Hvala za sodelovanje.

1. Spol

(Obkrožite.)

M / Ž

2. Na črto napišite, koliko ste stari.

---

3. Med kakšna opravila je nekoč sodila žetev?

(Obkrožite.)

- a) Lažja.
- b) Težja.
- c) Zelo zahtevna.

4. Kdo je sodeloval pri žetvi?

(Obkrožite.)

- a) Moški in ženske.
- b) Moški, ženske in otroci.
- c) Samo moški.
- d) Samo ženske.

5. Katero obliko žetve žita s srpom so nekoč uporabljali?

(Obkrožite.)

- a) V roke.
- b) V pest.
- c) Drugo _____.
- d) Ne vem.

6. Katere oblike žetve poznate?

(Odgovor napišite na črto)

---

7. Ali poznate pomen naslednjih izrazov, ki so povezani s spravilom žita? Če jih poznate, razložite njihov pomen.

(Odgovore napišite na črto.)

gumi voz _____

lójtrnik _____

mlačev _____

pôd _____

povrêslo _____

razstávka _____

stava _____

žanjica _____

cepec _____

gepelj _____

8. Kako so žito prevažali domov?

(Obkrožite.)

- a) Domov so ga nosili na ramenih.
- b) Naložili so ga na živali.
- c) Na gumi vozovih.
- d) Na lojtrnikih.

9. Za kaj so uporabljali gepelj?

(Obkrožite.)

- a) Za mlačev žita.
- b) Za hranjenje živali.
- c) Za mletje koruze.
- d) Za žetev žita.
- e) Ne vem.

10. Kako dolgo je nekoč trajala mlačev žita?

(Obkrožite.)

- a) 2 uri.
- b) Do 7 dni.
- c) Do 14 dni.
- d) Mesec dni.